

BIJLAGE VII

GESPREKSLEIDRAAD FOCUSGROEP ONDER KIEZERS EXPERIMENTEERGEMEENTEN

Onderzoeksdoelstelling

Inzicht krijgen in hoe kiezers in de vijf experimenteergemeenten de ingezette middelen, materialen en processen rondom het nieuwe stembiljet voor de verkiezing van het Europees Parlement op donderdag 6 juni 2024 (hierna: EP24) hebben ervaren.

Meer specifiek inzicht in de ervaring met het gebruik van, het begrip van en de waardering voor:

- Het nieuwe stembiljet en het Overzicht van kandidaten in het stemhokje
- Het Overzicht van kandidaten brievenbusmodel (dat de kiezers thuis hebben ontvangen)
- Het papieren oefenmateriaal en de digitale oefenvoorziening
- De uitlegfolder en de uitlegvideo
- Andere communicatiemiddelen en voorlichting

Output onderzoek

- Inzicht in de ervaringen van kiezers met het nieuwe stembiljet (bruikbaarheid en behulpzaamheid van ingezette middelen en materialen, organisatie rondom nieuwe stembiljet/ EP-verkiezing, gebruik en uitvoerbaarheid nieuwe stembiljet).
- Conclusies en concrete aandachtspunten ter optimalisatie.

Doelgroep

- Totaal: 10 focusgroepen (2x 18-30, 2x 31-40, 2x 41-55, 2x 56-65, 2x 66+ jaar – o.b.v. haalbaarheid)
- Per focusgroep: n=6 kiezers van t=60-75 minuten

Stimulusmateriaal

- Communicatie en voorlichting voorafgaand aan de EP24 (generiek en per gemeente)
- Papieren oefenmateriaal
- Digitale oefenvoorziening (www.oefenstembiljet.nl)
- Uitlegfolder
- Uitlegvideo
- Overzicht van kandidaten in het stemhokje (voorbeeld per gemeente)
- Overzicht van kandidaten brievenbusmodel (voorbeeld per gemeente)
- Nieuw stembiljet EP24
- Overzicht van nieuwe elementen op het stembiljet en in het Overzicht van kandidaten:
 - Figuur met aantal kandidaten
 - Logo's
 - Rebus

Deze checklist fungeert als een flexibele gespreksrichtlijn. De volgorde en de formulering van de te stellen vragen zijn afhankelijk van de respondenten en het verloop van de gesprekken. Bij elke vraag wordt het 'waarom' achterhaald.

00.00	10 min.	Introductie
-------	---------	--------------------

- Welkom
- Uitleg onderzoekssituatie
- Kennismaking: naam, leeftijd, gemeente/ locatie van stemmen, dagelijkse bezigheden, vrije tijd

00.10	10 min.	Evaluatie spontaan
-------	---------	---------------------------

INTERVIEWER. Geeft aan dat tijdens de EP24 verkiezingen in een aantal gemeenten een nieuw stembiljet is ingezet. Jij bent uitgenodigd omdat je hebt gestemd in een van deze gemeenten met het nieuwe stembiljet. Graag leren wij van jouw ervaringen met het stemmen met het nieuwe stembiljet. Belangrijk: het gaat tijdens dit gesprek niet over op wie jij hebt gestemd, maar hoe jij het stemmen met het nieuwe stembiljet ervaren hebt.

Eerste reacties

Voordat we stap voor stap de ervaringen met het gebruik van het nieuwe stembiljet bespreken, zijn we allereerst benieuwd naar:

- Als je denkt aan de EP24 en het nieuwe stembiljet; waar denk je dan aan (spontane reacties)
 - Wat ging goed, wat ging minder goed
 - *INT. check: beleving/ ervaringen (in de aanloop en tijdens de) verkiezingen in het algemeen versus het nieuwe stembiljet (focus)*
 - In hoeverre was de ervaring anders dan bij voorgaande verkiezingen met een ander stembiljet
 - In hoeverre heeft het gebruik van een nieuw stembiljet het stemmen veranderd; op welke manier (makkelijker/ moeilijker), welk(e) element(en) had(den) de meeste impact op de ervaring

00.20	20 min.	Vorbereiding
-------	---------	---------------------

INT. Voordat we verder praten over het stemmen met een nieuw stembiljet, willen wij graag terugblikken op de aanloop naar de verkiezingsdag en voorbereidingen op het stemmen met een nieuw stembiljet.

Vorbereiding (communicatie en voorlichting vooraf)

Eerst spontaan en vervolgens eventueel de communicatie en voorlichting, papieren oefenmateriaal, digitale oefenvoorziening, uitlegfolder, uitlegvideo en het overzicht van kandidaten brievenbusmodel erbij pakken:

- In hoeverre heb jij voorafgaand aan de verkiezingen informatie ontvangen over het gebruik van een nieuw stembiljet in jouw gemeente (*check spontaan benoemen instrumentarium, zoals: communicatie, voorlichting en instructiefilmpje*); was je op de hoogte van de verandering
- Hoe heb je de aankondiging, de communicatie en voorlichting, voorafgaand aan de EP24 ervaren; in hoeverre heb je hier iets van gemerkt/ gelezen/ gebruik van gemaakt
 - *Int. check: algemeen nieuws uit de media zoals kranten en tv versus 'officiële' berichtgeving via geadresseerde post en vanuit de gemeente*

Per middel (eerst spontaan, daarna eventueel voorleggen):

- Spontane reacties
- In hoeverre heeft dit bijgedragen aan een goede voorbereiding
 - In hoeverre ontvangen/ gezien/ gelezen
 - In hoeverre duidelijk
 - In hoeverre volledig
 - Wat is goed, wat minder goed, wat wordt gemist
 - *INT. check: vorm (communicatie/ voorlichting/ op papier, zoals folder/ digitaal, zoals video/ in (lokale) media)*
 - *INT. check: inhoud (duidelijkheid, volledigheid, aansprekendheid)*
- In hoeverre zijn er verbeterpunten; in hoeverre mist er iets, had er iets beter gekund (bijvoorbeeld t.a.v. manier van informeren, verwachtingen, zorgen, etc.)
- In hoeverre voelde jij je goed voorbereid; wat was goed, wat was minder goed
 - In hoeverre kwam jouw ervaring overeen met wat jij verwacht had (op basis van de communicatie en voorlichting vooraf)
 - In hoeverre wist je voorafgaand aan de verkiezingsdag al hoe je precies wilde stemmen, wat je ging invullen op het stembiljet (*int. check: partij versus kandidaat*); was je keuze al gemaakt of heb je in het stemhokje een keuze gemaakt
 - In hoeverre hebben de voorlichtingsmaterialen hierbij geholpen

00.40	25 min.	Verkiezingsdag
-------	---------	-----------------------

Algemeen: EP24 (6 juni 2024)

- Hoe kijk jij terug op het stemmen met het nieuwe stembiljet; spontane reacties
 - In hoeverre kwam de ervaring overeen met de voorbereiding/ uitleg vooraf; waarom wel/ niet
 - Wat ging goed
 - Wat ging niet/ minder goed
- In hoeverre kon je goed overweg met het nieuwe stembiljet

- In hoeverre heb je vragen gesteld/ informatie opgezocht over het nieuwe stembiljet; zo ja, op welk moment en waarover
 - Zo ja, in hoeverre werd de vraag beantwoord; in hoeverre had het oefenmateriaal/ uitlegfilmpje kunnen helpen
- Wat zijn belangrijke aandachtspunten (spontaan) voor een volgende verkiezing met het nieuwe stembiljet
- Wat is/ zijn wat jou betreft de grootste verandering(en) als het gaat om stemmen met het nieuwe stembiljet
 - In hoeverre is het stemmen anders als het gaat om stemmen op een partij en een kandidaat versus het verleden

Verdieping: EP24 in detail (voor zover nog niet besproken)

INT. geeft aan 'het proces' op de verkiezingsdag stap-voor-stap te willen evalueren.

Per onderstaande 'stap' wordt de ervaring geëvalueerd:

- **Beleving;** hoe heb jij dit ervaren
- **Gepercipieerde geïnformeerdeheid;** in hoeverre was het duidelijk wat je kon verwachten en wat je moest doen
- **Aandacht-/ verbeterpunten;** wat zou beter kunnen

Toelating tot de stemming:

- In hoeverre was het duidelijk/ werd extra informatie of uitleg gegeven over het nieuwe stembiljet

Stemmen:

- Wat waren de ervaringen met het stemmen met een nieuw stembiljet
- In hoeverre was het duidelijk wat je moest doen
 - In hoeverre was het duidelijk dat je twee stemvakjes moest inkleuren (*partij en kandidaat*)
 - Hoe je het stembiljet en het Overzicht van kandidaten moest gebruiken
 - Was het duidelijk hoe een partij en kandidaat (met behulp van het Overzicht van de kandidaten) met het stembiljet gekozen konden worden
 - Wist je vooraf al waar je de kandidaat moest vinden of heb je deze keuze in het stemhokje gemaakt
 - *Int. check: is er alleen een partij gekozen (partijstem) en/of ook op een specifieke kandidaat*
 - *Indien alleen partij: check: is dit een bewuste keuze voor de lijsttrekker van die partij*
 - *Int. check: is er op de lijsttrekker (#1) gestemd of is er ook verder gekeken; wanneer wordt er op een specifiek persoon gestemd versus alleen een partij/ lijsttrekker*

- In hoeverre zijn de verschillende onderdelen van het stembiljet duidelijk (*eerst spontaan en daarna voorleggen*)
 - Stembiljet
 - Figuur met het aantal kandidaten: opvallendheid en begrip
 - Logo's en rebus: duidelijkheid en begrip
 - Overzicht van kandidaten; hoe heb je het Overzicht van kandidaten in het stemhokje gebruikt; in hoeverre was het duidelijk
- In hoeverre waren het stembiljet en Overzicht van kandidaten:
 - duidelijk; hoe het werkt, bepalen van de keuze, invullen van het stembiljet
 - leesbaar; letterformaat, gebruik van de ruimte/ overzichtelijkheid, gebruik van logo's
 - gemakkelijk te gebruiken; afmeting stembiljet, gemak van het gebruik in het stemhokje, opvouwen voor stembus
- In hoeverre was er iets minder duidelijk
 - Had je hulp nodig bij het invullen van het stembiljet; waarbij en wat waren eventuele hulpvragen
- Hoe werd het inleveren (opvouwen en in stembus) van het stembiljet bij de stembus ervaren

Waarborging stemgeheim

- In hoeverre heb jij het gevoel dat met het nieuwe stembiljet jouw stemgeheim (anoniem stemmen/ dat anderen niet kunnen zien wat jij stemt) voldoende wordt gewaarborgd
 - *Int. check: vroeger waren er bijvoorbeeld gordijntjes, nu verschillende formulieren (stembiljet en kandidatenoverzicht) naast elkaar.*

00.65	10 min.	Overall beleving + afsluiting
-------	---------	--------------------------------------

- Hoe kijk je aan tegen de verandering: het gebruik van een nieuw stembiljet
 - *INT. check impact op gemak en gepercipieerde moeilijkheid*
- Gegeven jouw ervaring met het nieuwe stembiljet tijdens de afgelopen EP-verkiezingen:
 - wat voor een rapportcijfer (1-10) geef jij het stemmen met het nieuwe stembiljet + toelichting
- Welke tip wil je meegeven voor optimalisatie
 - van het stembiljet/ het Overzicht van kandidaten
 - van de voorbereidingen en/of het proces rondom de verkiezingen, om goed voorbereid te zijn op het stemmen met het nieuwe stembiljet
- Vragen en/of opmerkingen respondenten en vanuit de opdrachtgever

- Bedanken